

ДОРОГА В ЧОРНОБИЛЬ

Далека подорож з Горіховим Другом під кометою Хейла-Боппа

там - Чорнобиль. Значить, все правильно...

Вже відчувається втома, бо щодня проходжу не менше тридцяти кілометрів, а спати доводиться мало. І вчора, нашвидку перекусивши на КПП (спасибі за все міліціонерам) і переодягшись у сухе, я пішов у село Дитятки до колишнього директора місцевої школи М. П. Андріяки. Проговорили ми з ним до глибокої ночі. І тепер я мимоволі згадую розповідь Миколи Петровича про німецького снайпера, який поранив його під Житомиром. То була незвичайна історія...

Але, ясна річ, мене передусім цікавили чорнобильські події. Після аварії на ЧАЕС Микола Петрович був призначений головою комісії по евакуації жителів села Терехи і Андріївки. А потім надійшло розпоряд-

Той колючий дріт проліг не тільки по землі. Він проліг і через душі кожного жителя Дитятки, як лінія фронту невидимої війни, якій і через одинадцять років не видно кінця й краю...

Несподівано щось тріснуло зліва у лісі. Мабуть, косуля або дикий кабан? Дивлюся в бінокль і помічаю між стовбурами сосен якісь химерні споруди. Як завжди, так і цього разу дотримуюся свого золотого правила: для журналіста головне не в тому, щоб швидко пройти дорогу, а в тому, щоб якомога більше на ній побачити. Звертаю в ліс, і недовзі зупиняюся біля дерев'яних споруд, збудованих у казковому стилі. Це був, мабуть, дитячий табір відпочинку. Все вкрилося зеленим мохом і заросло папороттю. А ось і Змій-Горинич

Цей екіпаж швидкої допомоги пропонував підвезти мене біля села Каткожанка. А вдруге швидка допомога наздогнала мене в Чорнобильській зоні за селом Черевач. Там я й зробив фото на згадку.

ження - 6 травня евакуювати і мешканців Дитятки. Це був сильний удар. Люди в прямому значенні сиділи на мішках... Потім дату евакуації перенесли. Потім - ще... А коли на карті остаточно визначився кордон 30-кілометрової зони відчуження, то село Дитятки, зрештою, опинилося по цей бік, а кладовище мало лишитися там - за колючим дротом. Жителі села писали прохання і в Київ, і в Москву, але марно. Людей пожаліли тільки солдати, які ставили огорожу з колючого дроту: вони на свій страх і ризик трохи змістили кордон Зони - і кладовище з могилами предків лишилося біля села.

з дубової колоди, підвішений на двох іржавих ланцюгах. Штовхаю його ногою - і Змій-Горинич ожив через одинадцять років летаргичного сну. А поруч - мурашник. Маленькі лісові трудівники вже працюють на повну силу. Значить, життя в лісі продовжується і після атомної катастрофи...

А трохи пізніше трапилося ще одна пригода. Неподдалі від повороту на Зелений Мис я побачив праворуч від автотраси дивний бункер. Товстезістий бетонні стіни. Товсте жовте скло у вікні-бійниці. Важкі металеві двері, що задрмаються зсередини гвинтовими запорами, як люки у підводно-

У Чорнобилі.

му човні. Цікавість взяла гору над обережністю і я, не доторкаючись ні до чого, на кілька секунд забрався в той бункер. Але зрозуміти, для чого він призначений, так і не зміг. Тільки пізніше дозиметристи пояснили: в таких бетонних бункерах міліціонери дорожньо-патрульної служби ховалися від високих рівнів радіації.

Вже кілька годин я йду від КПП «Дитятки», а картина не змінюється. Сонце. Тиша. Сіра стрічка бетону. І стіна лісу - праворуч і ліворуч. Та коли я вийшов на міст через річку Уж, то перед очима відкрився такий простір, що звідси було видно, мабуть, і територію Білорусі. Ніде ні душі. Та ось з чорної стіни лісу вибіг сірий лось на довгих білих ногах і, завмерши серед червоних шелюгів, сторожко нюхає повітря. Через потужний бінокль його видно так добре, що можна, здається, визначити навіть колір очей. Несподівано лось зірвався з місця - і сильні ноги стрімко понесли його до берега річки. А навздогін гримнуло два постріли. Промах! Лось, добігши до Ужа, кинувся у воду, швидко переплив річку і зник у лісі...

Тоді я подумав з гірко-

стю: «Природа по-справжньому красива там, де немає людей».

А на тому березі річки в селі Черевач почалася справжня Чорнобильська зона. Почорнілі хати з вибитими вікнами. Зарослі бур'янами і чагарниками городи. Обідрані вітрами антени й дроти. Відкрив, ніби віко труни, дерев'яну кришку колодязя, а там між зрубом - павутиння. І глибоко внизу - віддзеркалення моєї голови, ніби хтось чужий виглядає з того світу. Чорні після пожеж дерева. Згорілі хати. Видовище, як на сюрреалістичних полотнах Сікейроса або в кінофільмах Хічкока.

До радіації людина звикає. Але звикнути до Чорнобильської зони - неможливо. Це наша вічна Хіросіма...

А в селі Залісся, відчувши запах диму, звернув з дороги і недовзі потрапив на подвір'я, де жило подружжя самоселів - Василь Петрович Пашенко і його дружина Тетяна Василівна. Колишній у цьому селі мешкало 1200 мешканців, а повернулося сюди після евакуації в Бородяський район чоловік десять-дванадцять. Їх виганяла міліція, але люди ховалися вдень у лісі, а вночі саджали в городах картоплю. І

Дорога на ЧАЕС.

зараз обійста самоселів, хоч вони живуть і не на острові, нагадують господарство Робінзона Крузо: всі городи обвішані консервними бляшанками на дроті, щоб відлякували диких кабанів, а на грядках стоять опудала - захист від птахів. Все подвір'я Пашенків оточене такими хачацями, що навіть взимку його можна помітити хіба що з вертольота.

Прощаючись, мої нові знайомі дали мені на дорогу домашнього хліба і горіхів. Людська доброта ще не перевелася на землі.

А після ночівлі в Чорнобилі я взяв курс на Чорнобильську АЕС. Це був шостий день моєї подорожі. Ось вже видно зліва від автотраси сріблясті антени колишньої станції далекої космічної розвідки «Чорнобиль-2». Потім - село Копачі. Власне, від нього лишилася тільки назва на дорожньому знаку, бо всі будинки давно звалено бульдозерами у вириті ями і загорнуто землею. На території Копачів, як засвідчують археологічні розкопки, люди почали селитися з епохи неоліту. А наприкінці XX століття це село потрапило в зону зупиненої цивілізації...

Кожна пройденна раніше дорога на далекій Колімі, по Кольському півострову, в Карпатах або берегах Дніпра стає для мене незабутньою, ніби пам'ять про людину, з якою я прожив частину свого життя. У кожній дорозі свій характер, своє обличчя, свій стиль і почерк. Дорога в Чорнобиль, у самий епіцентр атомної катастрофи, абсолютно не схожа на ті маршрути, які я проходив раніше.

Це був похід у Невідомість... Це був похід у Нікуди....

Ось вже видно біля 5-го і 6-го енергоблоків теж недобудовані дві градирні, схожі на величезні НЛО. Ще дали - «саркофаг», верхня частина якого нагадує атомний підводний човен з червоно-білою трубою-перископом, що пливе між хмарами і землею невідомо куди. В цю гігантську споруду вкладають 400000 кубометрів бетону і понад 6000 тонн металоконструкцій.

Микола ХРІЄНКО.
Фото автора
і Миколи ПЕТРИЧЕНКА.
(Закінчення буде)

ЗМІЙ-ГОРИНИЧ. ДВА ПОСТРИЛИ. САМОСЕЛИ. «САРКОФАГ».

А ранок видався таким теплим і сонячним, що вчорашню негодю я згадував, ніби сон.

- Це вам сьогодні Чорнобильська зона підготувала такий сюрприз для того, щоб мати приємніший вигляд. Вона ж все-таки жіночого роду, - пожартував начальник КПП «Дитятки» майор Смирнов.

Мені хочеться поговорити ще з Станіславом Миколайовичем, але треба йти далі. Майор цікавий співбесідник не тільки тим, що добре знає Чорнобильську зону. Він охороняв українських будівельників після землетрусу у Вірменії. Кандидат у майстри спорту з кульової стрільби. Займається проблемами боротьби з тероризмом...

Коли КПП «Дитятки» зник за пагорбом, мимоволі зітхнув з полегшенням. Як не дивно, але за три роки журналістської роботи в Зоні я звик до неї і почувати себе тут значно впевненіше, ніж за її межами.

Сьогодні вихідний. Неділя. На дорозі жодної автомашини. Сіра стрічка бетону. Тиша. Людина в Чорнобильській зоні втрачає свою вагомість і значимість, бо тут діє інший час, який вимірюється напіврозпадом плутонію - 24 тисячі років. А це не 24 години земної доби. Сіра стрічка бетону абсолютно однакова що вперед, що назад. А може я потрапив у якусь чорну космічну дірку і спинився на іншій планеті? Це дивно відчуття, коли починаєш сумніватися в реальності свого існування на Землі. Дістаю компас і карту. Стрілка оживає - і її білий кінчик показує прямо на Північ. Карта підтверджує: